

קמחא — מברך עליו "בורא מיני מזונות".

מאי טעמא?

היות דסמידא, הסולת המעורבת בו — היא עיקר המאכל.

ואילו "חביץ קדירה" דמחוזא, [של בני הכרכים], דלא מפשי ביה קמחא — מברך עליו שהכל נהיה בדברו.

מאי טעמא?

כי דובשא הדבש המעורב בו — הוא עיקר המאכל.

והדר חזר ואמר רבא: אידי ואידי מברכים עליו "בורא מיני מזונות".

משום דרב ושמואל דאמרי תרוייהו: כל שיש בו מחמשת המינים אף על פי שהדגן הוא מיעוט בתערובת מברכין עליו "בורא מיני מזונות", כי הדגן מחמת חשיבותו נחשב תמיד לעיקר המאכל.

אמר רב יוסף: האי חביצא, פירורי לחם שנתבשלו⁽²⁾ בקדרה⁽³⁾, דאית ביה פרורין בגודל של כזית —

בתחלה, מברך עליו המוציא לחם מן הארץ, ולבסוף מברך עליו שלש ברכות של ברכת המזון, כיון ששיעורם כזית, אין בכח הבישול להפקיע את שם ה"לחם" שעליהם,

ואילו "חביצא" דלית ביה פרורין כזית — בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, כי מאחר שהפירורין פחותים מכזית, יש בכח הבישול

2. רש"י. אכן תוספות ורבינו יונה הקשו עליו שהרי הברייתא שהובאה לעיל (לז א) העוסקת אף היא בלחם שנתבשל חילקה בין אם הפרוסות קיימות לאינם קיימות ולא הזכירה כלל שהענין תלוי באם יש בהם שיעור כזית או לא. ותירצו, שלדבריו צריך לומר שרב יוסף מפרש שזו גופא כונת הברייתא, היינו, ש"פרוסות קיימות" פירושו שיש בהם שיעור כזית ו"אין הפרוסות קיימות" פירושו שאין בהם כזית. וכך נראה ברשב"א בביאור דעת רש"י.

ואולם התוספות עצמם פירשו [וכך היא דעת רוב הראשונים], ש"חביצא" היא מאכל העשוי מפירורי לחם המעורבים במשקה והמשקה מדבקם זה לזה, ובוה חילק רב יוסף בין אם יש בפירורים שיעור כזית או לא. אך סוגייתנו אינה עוסקת כלל בפירורים שנתבשלו שדינם התבאר כבר בברייתא שהובאה לעיל, שהענין תלוי אם הפרוסות קיימות או לא.

מוסיף הפני יהושע שהחילוק שבין רש"י לתוספות הוא גם בביאור עיקר חידושו של רב יוסף, שלרש"י עיקר החידוש הוא שאף על פי ש"בישול" מהווה סיבה להפקיע מהלחם את שמו, מכל מקום אם יש בפירורים שיעור כזית חשיבותם מונעת מהבישול מלהפקיע שם לחם מהם, אך לדעת התוספות בהכרח עיקר חידושו של רב יוסף הוא לאידך גיסא, שאף על פי שהפירורים לא התבשלו מכל מקום אם הם פחותים משיעור כזית פקע מהם שם "לחם". — ועיין עוד בהערה 6.

3. ובאופן שעירה עליהם מים מ"כלי ראשון" כתב המשנה ברורה (קס"ח סק") שהדבר תלוי במחלוקת הפוסקים אם עירוי מבשל או לא. ובבישולם בכלי שני ודאי שאין בישולם בישול (שם).